

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลาย ตั้งแต่หาดทราย ชายฝั่งทะเล หมู่เกาะ ที่ราบลุ่ม ไปจนถึงที่ราบสูง มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในหลายจังหวัด ทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก ไม่ว่าจะเป็น เชียงใหม่ เชียงราย กรุงเทพมหานคร กระบี่ หรือภูเก็ต ให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวทั่วกันได้ตลอดทั้งปี นนทบุรีก็เป็นอีกหนึ่งจังหวัดในประเทศไทยที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น วัดปรมัยยิกาวาส วัดฉิมพลี หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านชาวมอญและพิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผาอมฤตโบราณ “กวนอิมม่าน” คลองขนมหวาน และตลาดน้ำที่มีชื่ออีกหลายแห่ง จังหวัดนนทบุรีตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในเขตภาคกลาง ติดกับกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดหนึ่งใน 5 จังหวัดปริมณฑลที่มีความเจริญในแทบทุกด้านเทียบเท่ากับกรุงเทพมหานคร และเป็นจังหวัดที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย และด้วยทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้เมืองหลวง มีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ ทำให้จังหวัดนนทบุรีในวันนี้กลายเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งในประเทศไทย (<http://thai.tourismthailand.org> สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2553)

สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรีในปัจจุบัน โดยรวมมีอัตราการเติบโตลดลงเล็กน้อย จากจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2552 มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวและพักในจังหวัดนนทบุรีจำนวน 499,690 คน ปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 485,802 คน ลดลง 13,887 คน แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 460,684 คน พ.ศ. 2553 จำนวน 402,650 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 39,005 คน พ.ศ. 2553 จำนวน 83,152 คน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เกิดจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันจัดงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง อาทิ งานวัฒนธรรมสองฝั่งเจ้าพระยาได้ฟานนท์ และงานสงกรานต์เกาะเกร็ด เป็นต้น นอกจากนี้จังหวัดนนทบุรียังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ติดกรุงเทพมหานคร มีความเจริญไม่ต่างจากกรุงเทพมหานคร ด้วยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย

และการเดินทางสะดวกสบาย จึงดึงดูดให้ผู้มาเยี่ยมเยือนเดินทางพักผ่อนหย่อนใจได้บ่อยครั้งโดยไม่ต้องพักค้างคืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

จังหวัดนนทบุรีมีชุมชนริมน้ำอยู่หลายชุมชน อาทิ บ้านลาดสิงห์ บ้านวัดตะเคียน บ้านสุเหร่าใหญ่ และบ้านวัดศรีประวัติ เป็นต้น คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความผูกพันกับสายน้ำตั้งแต่อดีต ทั้งในด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต เกษตรกรรม และการคมนาคม อย่างไรก็ตาม ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมน้ำเปลี่ยนไป จากเดิมที่มีการสัญจรทางน้ำ เมื่อมีถนนตัดผ่านชุมชนมากขึ้น ชาวบ้านก็หันไปใช้การคมนาคมทางบกแทน ตลาดน้ำซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนริมน้ำก็ถูกแทนที่ด้วยตลาดบก เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมทางบกมีความสะดวกสบายมากกว่าทางน้ำ ตลาดน้ำในปัจจุบันจึงลดจำนวนลงจากในอดีตอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดน้ำในเขตจังหวัดนนทบุรี จากเดิมที่มี 4 แห่ง ปัจจุบันลดลงเหลือ 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ตลาดน้ำไทรน้อย และตลาดน้ำวัดตะเคียน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดจำนวนลงอีก หากขาดการบริหารจัดการที่ดีจากคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรมก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณตำบลเกาะเกร็ด หมู่ 3 หมู่ 4 และตำบลท่าอิฐ ตลาดน้ำแห่งนี้สร้างขึ้นมาแทนตลาดน้ำบางตลาดซึ่งยกเลิกการค้าขายไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมน้ำที่หันไปนิยมใช้ถนนแทนลำน้ำกันมากขึ้น ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังตลาดน้ำแห่งนี้เป็นประจำทุกวัน โดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์ กิจกรรมที่โดดเด่นของตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรมคือ การศึกษาดูงานด้านโบราณวัตถุ ศาสนสถาน และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 นายสุรพล วาณิชเสนี ซึ่งในขณะนั้นเป็นนายอำเภอไทรน้อยได้ร่วมกับผู้นำชุมชน จัดตั้งตลาดน้ำไทรน้อยขึ้นเพื่อสนับสนุนสินค้าการเกษตรต่างๆ ของคนในชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่ ตลาดน้ำไทรน้อยจึงเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ล่าสุดตลาดน้ำวัดตะเคียน ตลาดที่สร้างขึ้นมาแทนตลาดน้ำบางคูเวียง บริเวณคลองบางคูเวียง ได้เปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ด้วยแนวคิดของหลวงปู่แยม เจ้าอาวาสวัดตะเคียน ที่ต้องการพลิกฟื้นวิถีชีวิตของคนในอดีตให้คนรุ่นใหม่ได้สัมผัส และต้องการที่จะใช้พื้นที่บริเวณลำคลองแห่งนี้ให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ให้ทำมาหากิน โดยการนำพืชผักต่างๆ ที่ปลูกกันเอง รวมถึงของกินที่หลากหลายใส่เรือพายมาขายกัน โดยที่ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ตลาดน้ำทั้ง 3 แห่ง มีรูปแบบและการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความโดดเด่นของพื้นที่ สภาพภูมิทัศน์ ความสะดวกในการเข้าถึง การให้บริการนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ความหลากหลายของกิจกรรม รวมถึงวิธีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาตลาดน้ำเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะศึกษาถึง ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาวางแผนพัฒนา และกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรีต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสถานภาพและประเมินศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำของจังหวัดนนทบุรี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของจังหวัดนนทบุรี
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ศึกษามีด้วยกัน 3 บริเวณ ประกอบด้วย ชุมชนโดยรอบตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ได้แก่ หมู่ที่ 5 ชุมชนบ้านลาดสิงห์ หมู่ที่ 10 ชุมชนบ้านสุเหว่าใหญ่ ชุมชนโดยรอบตลาดน้ำไทรน้อย ได้แก่ หมู่ที่ 5 ตำบลไทรน้อย หมู่ที่ 1 ตำบลคลองขวาง และชุมชนโดยรอบตลาดน้ำวัดตะเคียน ได้แก่ หมู่ที่ 3 ชุมชนวัดตะเคียน หมู่ที่ 4 ชุมชนวัดโบสถ์

ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ ศึกษาถึงศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม ตลาดน้ำไทรน้อย และตลาดน้ำวัดแสงสิริธรรม

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทราบถึงสถานภาพปัจจุบันและศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำของจังหวัดนนทบุรี
- 2) ทราบถึงความแตกต่างของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำทั้ง 3 แห่งของจังหวัดนนทบุรี
- 3) ทราบถึงแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน